

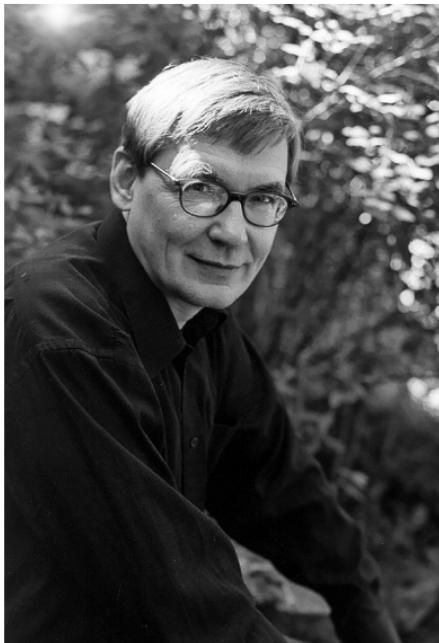
FAGERLUND & AHO
BRAM VAN SAMBEEK

BASSOON
CONCERTOS

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA
DIMA SLOBODENIUK & OKKO KAMU

SEBASTIAN FAGERLUND

KALEVI AHO

FAGERLUND, SEBASTIAN (b. 1972)

- [1] MANA, concerto for bassoon and orchestra (2013–14) (*Edition Peters*) 19'02
♩ = 84. *Energico, sonoramente* – ♩ = 42 – Cadenza –
♩ = 84 (*a tempo*) – ♩ = 126
- [2] WOODLANDS for bassoon solo (2012) (*Edition Peters*) 11'20

AHO, KALEVI (b. 1949)

- [3] SOLO V for bassoon (1999) (*Fennica Gehrman*) 10'13
- CONCERTO FOR BASSOON AND ORCHESTRA (2004) (*Fennica Gehrman*) 34'30
- [4] I. *Andante* 11'20
- [5] II. *Vivace* 5'00
- [6] III. Passacaglia (*Adagio*) e Cadenza – 9'30
- [7] IV. *Presto* 8'30

TT: 76'12

BRAM VAN SAMBEEK *bassoon*

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA (Sinfonia Lahti)

OKKO KAMU *conductor* (track 1)

DIMA SLOBODENIOUK *conductor* (tracks 4–7)

INSTRUMENTARIUM

Bassoon by Heckel from 1970, serial number 11174. Bocals: Yamaha PN 1 and Heckel cc 1.

Sebastian Fagerlund (b. 1972) has established himself as one of the most prominent European composers of his generation. He studied composition at the Sibelius Academy in Helsinki under the guidance of Erkki Jokinen and received his diploma in composition in 2004. Important aspects of Fagerlund's work are his interest in large-scale forms and a profound view of music expressing fundamental questions and existential experiences. A highly virtuosic instrumental feel and strong sense of musicianship are noticeable in all of his works, creating musical dramas in which powerful expression is combined with intensity and vivid communication, as well as an openness towards different musical traditions. Works by Fagerlund have been commissioned and performed by numerous major orchestras, outstanding conductors and musicians all over the world. His output ranges from opera to chamber and solo works, the most significant pieces being his concertos and works for orchestra. In 2011 Fagerlund was awarded Finland's renowned Teosto Prize for his orchestral work *Ignite*, which the same year was also selected as a recommended work at the International Rostrum of Composers in Vienna. During the 2016/17 season Fagerlund is composer-in-residence at the Amsterdam Concertgebouw.

Mana

The relationship between soloist and orchestra is one of the fundamental questions relating to the composition strategy of a concerto. Often the chosen starting point has been a concept inherited from the Romantic period: the struggle between the soloist and orchestra, seen as an image for the tension between an individual and society. But there are other possibilities as well. In Sebastian Fagerlund's bassoon concerto *Mana* (2014) the soloist is the spiritual leader, conjuring up new sound worlds from the orchestra.

Mana was commissioned jointly by the Gothenburg and Lahti Symphony Orchestras and the Borletti-Buitoni Trust. Fagerlund composed it specifically for Bram

van Sambeek, who was the soloist at the première, conducted by Okko Kamu in Lahti in December 2014.

Although Fagerlund does not normally compose programme music as such, the titles of his works open up strong associations and provide valuable angles on his works. ‘*Mana*’ is a highly charged title that has intriguing, intertwining meanings. In Swedish it suggests invocation, whilst in Finnish it alludes to death and to exorcism. In addition the term is significant in various Polynesian cultures, where it refers to an invisible, supernatural power.

The widespread, simplistic approach to the bassoon – as the clown of the orchestra – is in no way applicable to Fagerlund’s concerto. Here the soloist is a powerful, shamanistic figure who dominates the work with a firm hand, at times a magnificent virtuoso, elsewhere meditative, as if fallen into a trance. The soloist is like a mediator between reality and the spirit world, and with his gestures opens up new worlds for the orchestra. The atmosphere of the work is eternal, as if arising from remote antiquity, but at the same time timelessly modern. Geographically one can sense both Ugric archaicism, various indigenous peoples and, equally well, a Middle-Eastern feeling.

Mana is a single-movement entity that hints at the traditional fast-slow-fast concerto form. The beginning of the piece immediately draws the listener into the concerto’s highly charged world, dominated by the bassoon’s captivating incantation. Glissandos colour the soloist’s melodies and intensify the music’s shamanistic feeling. The orchestration is sparkling, angular and transparent, but acquires a more catchy tone when the music’s smouldering defiance bursts out into a ritualistic, pulsating dance idiom. In the work’s slow section the soloist immerses himself in inward musings, enriched by multiphonics. The bassoon’s cadenza serves as a bridge to the fast, climactic final section.

© Kimmo Korhonen 2016

Woodlands

Before launching into one of his large-scale works, Sebastian Fagerlund often prepares himself by writing studies of a more clearly defined nature and format. One example of this procedure is *Woodlands*, an extensive solo for bassoon written in 2012, as a preparation for the concerto *Mana*. Both works were conceived for Bram van Sambeek, whose ‘spectacular, virtuosic and yet delicate musicianship’ (to quote the composer) served as an inspiration, together with the rich palette of sounds offered by the bassoon itself. The composer has described the work as springing from ‘an abstract idea of a mystical realm, Woodlands, in which all the different musical elements presented in the piece travel, interact and develop, finally coming together in the bassoon’s top register, to form a sound world where both past and present coexist.’

© BIS 2016

Kalevi Aho was born in 1949. He commenced violin studies at the age of ten, and his first compositions date from this time. Aho studied the violin and composition (under Einojuhani Rautavaara) at the Sibelius Academy in Helsinki and continued his studies in Berlin as a pupil of Boris Blacher at the Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst. From 1974 until 1988 he was a lecturer in musicology at Helsinki University, and from 1988 until 1993 he was a professor of composition at the Sibelius Academy. Appointed as the Lahti Symphony Orchestra’s composer-in-residence in 1992 and as its honorary composer in 2011, Aho has been a freelance composer since the autumn of 1993.

Aho’s extensive œuvre currently (2016) includes five operas, sixteen symphonies, twenty-six concertos, other orchestral and vocal works as well as chamber music, and arrangements and orchestrations of works by other composers. He is

an assiduous writer on music and has held a number of important positions in Finnish cultural life.

Solo V

Solo V was written for Harri Ahmas, solo bassoonist of the Lahti Symphony Orchestra, who premièred the piece in Munich on 13th November 1999.

Solo V begins at the bottom of the bassoon's range with a powerful B flat. A rich spectrum of overtones is heard together with the bassoon's lowest notes. In a good acoustic – one that is not too dry – the low notes' overtones can be heard even more clearly if the notes are repeated several times. In this way a monophonic wind instrument can create the image of latent chords on certain notes. The work also features actual chords with several notes – so-called multiphonic sounds. It also includes motifs made up of microintervals.

To make the bassoon's rich palette of overtones audible, loud dynamic markings are predominant. For this reason, the work's character is very dramatic and intense. The work is physically hard to perform in addition to being challenging and demanding from an interpretative point of view.

Concerto for bassoon and orchestra

I composed my Bassoon Concerto in the spring and early summer of 2004 for the bassoonist Bence Bogányi, who premièred the work at a concert given by the Helsinki Philharmonic Orchestra conducted by John Storgårds on 13th October 2005.

The concerto has four movements. As regards the orchestration, I have at various places endeavoured to use it to enrich and expand the solo instrument's sonic and expressive possibilities. The work begins at a languid *Andante* tempo; initially the bassoon is used almost like a brass instrument – it blends extremely well with the horns. Later the concerto features duets for the bassoon and oboe d'amore. At times

the violins' harmonics strikingly reinforce certain bassoon overtones. In the first movement (and indeed in the later movements too) there are also massive orchestral interludes and climaxes that allow the soloist sufficient pause for breath. For this reason this large-scale concerto in its entirety becomes quite symphonic in character.

In the fast second movement, *Vivace*, the orchestral strings have their mettle tested by the movement's lively quintuplet rhythms.

The recurring, slow-moving theme of third movement, *Passacaglia*, is not monophonic; it consists of two polyphonically intertwined voices. Later on the polyphony keeps increasing in complexity, and the movement features so-called multiple counterpoint: when the polyphonic texture – now expanded into four parts – returns later on, the fundamental arrangement of the parts has changed so that the parts that were originally lowest have risen up, and the highest parts have dropped down.

The *Passacaglia* leads to a long, demanding solo cadenza, in the middle of which the bassoonist must manage to sing and play simultaneously. This cadenza leads without a break into the finale, *Presto*. Here thematic material from the first and second movements returns, and the concerto ends with a brief, very fast coda.

© Kalevi Aho 2016

Bram van Sambeek was the first bassoonist ever to receive the most prestigious Dutch cultural award: the Dutch Music Prize. He started playing the bassoon at the age of ten, beginning his studies with Fred Gaasterland and continuing with Joep Terwey and Johan Steinmann at the Royal Conservatory in The Hague. After graduating, he received private tuition from Gustavo Núñez.

In 2011 van Sambeek won a Borletti-Buitoni Trust Award, and he has also been admitted to the Chamber Music Society Two programme of New York's Lincoln Center. From 2002 until 2011 he was principal bassoonist of the Rotterdam Philhar-

monic Orchestra; since 2015 he has been teaching the bassoon at the Royal Conservatory of The Hague. He has appeared as a guest principal with, among others, the London Symphony Orchestra and the Mahler Chamber Orchestra. As a soloist, he performs with orchestras such as the Rotterdam Philharmonic Orchestra, Gothenburg Symphony Orchestra and Hallé Orchestra.

A dedicated chamber musician, Bram van Sambeek made his recital début at the Amsterdam Concertgebouw in 2003. He is a regular guest at festivals like the Delft Chamber Music Festival, Orlando Festival, West Cork Chamber Music Festival and the Oxford Chamber Music Festival. He has had the opportunity to programme adventurous concerts in some of Europe's foremost concert halls, for example bassoon concertos by Vivaldi combined with hard rock songs, or playing the audience to sleep and letting them spend the night in the concert hall (Muziekgebouw Amsterdam, Konzerthaus Berlin, Kings Place London). He has also been the spokesman of the Holland Festival's 'Save the Bassoon' campaign.

www.bramvansambeek.com

The **Lahti Symphony Orchestra** (Sinfonia Lahti) has, under the direction of Osmo Vänskä (principal conductor 1988–2008), developed into one of the most notable in Europe. From 2011 until 2016 Okko Kamu was principal conductor, succeeded by Dima Slobodeniouk. Since 2000 the orchestra has been based at the wooden Sibelius Hall. The orchestra has undertaken many outstanding recording projects for BIS, winning international awards. The Lahti Symphony Orchestra has performed at prestigious music festivals and venues such as the Amsterdam Concertgebouw, at the Musikverein in Vienna and at the Philharmonie in Berlin, and has toured in Spain, Japan, Germany, South America, the USA and China. Each September the Lahti Symphony Orchestra organizes an international Sibelius Festival.

www.sinfoniaлаhti.fi

With effect from 2016 **Dima Slobodeniouk** is principal conductor of the Lahti Symphony Orchestra and artistic director of the Lahti Sibelius Festival as well as remaining music director of the Orquesta Sinfónica de Galicia. He is a regular guest conductor of the Helsinki Philharmonic and Finnish Radio Symphony Orchestras as well as the London and Netherlands Philharmonic Orchestras, the Orchestre National de France and the Stuttgart Radio and RAI National Symphony Orchestras. Slobodeniouk demonstrates his broad repertoire skill collaborating with today's composers, among them Kalevi Aho, Sebastian Fagerlund, Jörg Widmann and Lotta Wennäkoski. For BIS a disc of works by Sebastian Fagerlund [BIS-1707] with the Gothenburg Symphony Orchestra was released in 2011 to international acclaim. A former student at Helsinki's prestigious Sibelius Academy, Slobodeniouk began his conducting studies in 1994 under the tutelage of Leif Segerstam and Jorma Panula.
www.dimaslobodeniouk.com

Principal conductor of the Lahti Symphony Orchestra from 2011 until 2016, **Okko Kamu** began his musical career as a violinist. He started out as a conductor at the Finnish National Opera, and in 1969 won first prize in the international Herbert von Karajan conducting competition in Berlin, which launched his international career in earnest. Known for his versatility, Okko Kamu has conducted almost all of the world's foremost orchestras. He has been principal conductor of the Finnish Radio Symphony Orchestra, Oslo Philharmonic Orchestra, Helsingborg Symphony Orchestra and Helsinki Philharmonic Orchestra, and principal guest conductor of the City of Birmingham Symphony Orchestra, Lausanne Chamber Orchestra, Singapore Symphony Orchestra and Copenhagen Philharmonic Orchestra. As an opera conductor he has performed at such venues as the Metropolitan Opera in New York, Covent Garden in London and the Bolshoi Theatre in Moscow. Okko Kamu has an extensive discography, including numerous acclaimed discs for BIS.

Sebastian Fagerlundista (s. 1972) on tullut yksi sukupolvensa merkittävimmistä eurooppalaisista säveltäjistä. Hän opiskeli sävellystä Sibelius-Akatemiassa opettajanaan Erkki Jokinen ja teki sävellysdiplominsa vuonna 2004. Fagerlundin teoksissa tärkeitä näkökulmia ovat hänen kiinnostuksensa suuren mittakaavan muotoihin ja syvälinen näkemys musiikkiin ilmaisten perustavaan laatusia kysymyksiä ja eksistentiaalisia kokemuksia. Hyvin virtuoosinen instrumentaalinen tuntuma ja vahva muusikkous ovat tunnistettavissa kaikissa hänen teoksissaan – nämä luovat musiikillista draamaa jossa voimakas ilmaisu yhdistyy intensiteettiin ja eloisaan kommunikaatioon – kuin myös avoimuus eri musiikillisia perinteitä kohtaan. Lukuisat merkittävät orkesterit ja huomattavat kapellimestarit ja muusikot ympäri maailman ovat tilanneet ja esittäneet Fagerlundin teoksia. Hänen oopperasta kamarimusiikki- ja sooloteoksiin ulottuvan tuotantonsa merkittävimmät teokset ovat konsertot ja orkesteriteokset. Vuonna 2011 Fagerlund sai arvostetun Teosto-palkinnon orkesteriteoksestaan *Ignite*, joka valittiin samana vuonna Wienin kansainvälisen säveltäjärostrumin suositusteoksekksi. Konsertti vuoden 2016/2017 Fagerlund toimii Amsterdamin Concertgebouwn residenssi-säveltäjänä.

Mana

Solistin ja orkesterin suhde on yksi konserttojen sävellysstrategisista ydinkysymyksistä. Monesti perusasetelmana on koettu romantiikan ajalta periytyvä solistik ja orkesterin kamppailu, jossa on nähty vertauskuva yksilön ja yhteisön välisestä jännitteestä. Mutta muitakin mahdollisuksia on. Sebastian Fagerlundin fagotti-konsertossa *Mana* (2014) solisti on yhteisön henkinen johtaja, joka loihtii orkesterista esiin uusia maailmoja.

Mana valmistui Göteborgin sinfonikkojen, Sinfonia Lahden ja Borletti-Buitoni Trustin yhteistilausena. Fagerlund sävelsi sen mittatilaustyönä Bram van Sam-

beekille, joka soitti kantaesityksen solistina Lahdessa joulukuussa 2014; Sinfonia Latea johti Okko Kamu.

Vaikka Fagerlund ei yleensä sävellä varsinaista ohjelmamusiikkia, hänen teostensa otsikot avaavat vahvoja mielleyhtymiä ja rikastavia näkökulmia hänen sävellyksiinsä. ”*Mana*” on latautunut otsikko, jolla on kiehtovia, toisiinsa kietoutuvia merkityksiä. Ruotsiksi se viittaa esiin loihtimiseen ja suomeksi kuolemaan tai manaamiseen. Lisäksi termillä on merkitys monissa polynesialaisissa kulttuureissa, joissa se tarkoittaa näkymätöntä yliluonnollista voimaa.

Usein kovin yksioikoisesti omaksuttu käsiteys fagotista orkesterin klovnina ei pâde Fagerlunden konserttoon lainkaan. Solisti on tässä väkevä shamaanihahmo, joka hallitsee teosta intensiivisellä otteellaan, vuoroin huikeana virtuoosina, vuoroin transsiin vaipuneena mietiskelijänä. Solisti on kuin välittäjä todellisuuden ja henki-maailman välillä ja avaa eleillään uusia mahdollisuudeksia orkesterille. Teoksen tunnelma on ikiaikainen, kuin jostakin kaukaisesta muinaisuudesta kumpuava, mutta samalla myös ajattoman moderni. Maantieteellisesti voi aistia yhtä lailla arkaaisen ugrilaisuuden, erilaisten alkuperäiskansojen kuin Lähi-idänkin tuntua.

Mana on yksiosainen kokonaisuus, jonka taustalta hahmottuu konserttojen perinteinen kolmiosainen muoto nopea-hidas-nopea. Konsertton avaus vetää kuulijan välittömästi sisään konsertton latautuneeseen maailmaan, jota fagotti hallitsee vangitsevalla loitsullaan. Glissandot värittävät solistin melodiikkaa ja syventävät musiikin shamanistista tuntua. Orkesteriosuuus soi sähkyvänä, säräisenä ja läpi-kuultavana mutta saa iskevämpää sävyjä, kun musiikin kytevä uhma purkautuu ritualisesti sykkiväksi tanssillisuudeksi. Teoksen hitaassa vaiheessa solisti uppoutuu sisäistyneeseen mietiskelyyn, jota muutamat multifonit rikastavat. Fagotin kadenssi toimii siltana nopeaan, huipentavaan päätösjaksoon.

© Kimmo Korhonen 2016

Woodlands

Ennen ryhtymistään suurimuotoisen teoksen säveltämiseen Sebastian Fagerlund valmistautuu usein kirjoittaen luonteeltaan ja muodoltaan selkeämmän määriteltäviä harjoitelmia. Yksi esimerkki tästä toimintatavasta on *Mana*-konsertton valmisteluvaiheessa vuonna 2012 kirjoitettu *Woodlands*, laaja soolo fagotille. Kummakin teokset tehtiin Bram van Sambeekille, jonka ”mahtava, virtuoosinen ja kuitenkin hienostunut muusikkous” (säveltäjää lainaten) toimi innoittajana siinä missä fagotin tarjoama rikas sointipalettikin. Säveltäjä on kuvailut teoksensa juontavan juurensa ”abstraktista mystisen valtakunnan ideasta, *Woodlands*ista, jossa kaikki kappaleessa esitellyt eri musiikilliset elementit kulkevat, vaikuttavat toisiinsa ja kehittyvät tullen viimein yhteen fagotin ylärekisterissä muodostaakseen sointimaailman, jossa sekä menneisys ja nykyisyys ovat yhtä aikaa olemassa”.

© BIS 2016

Kalevi Aho (s. 1949) alkoi opiskella viulunsoittoa kymmenvuotiaana, ja samaan aikaan syntivät jo hänen ensimmäiset sävellyksensä. Aho ryhtyi opiskelemaan viulunsoittoa ja sävellystää Sibelius-Akatemiassa. Hänen sävellyksenopettajansa oli Einojuhani Rautavaara. Hän jatkoi opintojaan Berliiniissä Boris Blacherin johdolla (Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst). Vuosina 1974–88 hän oli Helsingin yliopiston musiikkitieteen lektorina ja 1988–93 hän toimi Sibelius-Akatemian vs. sävellyksen professorina. Vuosina 1992–2011 Aho toimi Sinfonia Lahden nimikkosäveltäjänä, jonka jälkeen hänet nimitettiin orkesterin kunniasäveltäjäksi. Syksystä 1993 Aho on toiminut vapaana säveltäjänä. Hänen tuotantoonsa kuuluu viisi oopperaa, 16 sinfonialla, 26 konserttoa, muuta orkesteri- ja vokaalimusiikkia sekä runsaasti kamari- ja soolosoitinmusiikkia. Hän on tehnyt myös lukuisia sovitukseja ja orkestrointeja muiden säveltäjien teok-

sista, ja on tullut tunnetuksi myös ahkerana musiikkikirjoittajana ja kolumnistina. Kalevi Aho on toiminut monissa suomalaisen kulttuurielämän tärkeissä tehtävissä.

Solo V

Solo V on sävelletty Sinfonia Lahden soolofagotistille Harri Ahmakselle, joka kantavesitti teoksen Münchenissä 13.11.1999.

Solo V alkaa fagotin matalimalla, voimakkaalla b-sävelellä. Fagotin matalimpien sävelten mukana soi myös rikas yläsävelkirjo. Hyvässä (ei liian kaiuttomassa) akustiikassa matalien sävelten yläsävelet saa kuulumaan vieläkin selvemmin, jos säveliä toistaa useaan kertaan. Tällä tavoin tällä yksilöllisellä puhaltimella voi synnyttää mielikuvan tiettyjen sävelten piileväästä moniäänisestä soinnullisuudesta. Teoksessa esiintyy myös todellisia moniäänisiä soituja, ns. multifonisia ääniä. Teokseen sisältyy myös useita mikrointervallein eteneviä sävelkulkuja.

Jotta fagotin yläsävelrikkaus tulisi hyvin kuuluviin, vallitsevia ovat voimakkaat nyanssit. Tästä syystä teoksen luonne muodostui hyvin dramaattiseksi ja intensiiviseksi. Sävellys on fyysisesti raskas esittää ja teos on myös tulkinnallisesti haasteellinen ja vaativa.

Fagottikonsertto

Sävelsin fagottikonserttona kevään ja alkukesän 2004 aikana fagotisti Bence Bogányin aloitteesta. Bence kantaesitti teoksen John Storgårdsin johtamassa Helsingin kaupunginorkesterin konsertissa 13.10.2005.

Konsertossa on neljä osaa. Sävellys alkaa viipyilevällä *andante*-tempoisella musiikilla, jossa fagottia käytetään aluksi vaskipuhallinmaisesti – instrumentti sulautuu erityisen hyvin yhteen käyrätörvien kanssa. Teokseen sisältyy myöhemmin myös fagotin duettoja oboe d'amoren kanssa. Paikoin viulujen flageolettisävelet vahvistavat huomaamattomasti fagotin tiettyjä yläsäveliä. Orkestroinnilla olen pyr-

kinty siten rikastamaan ja laventamaan instrumentin sointia muutamissa paikoissa. Ensimmäiseen osaan (kuten myöhempää osiinkin) sisältyy lisäksi suuria orkesterin välisoittoja ja huipennuksia, joissa solisti saa tarpeellisia hengähdystuksia. Tästä syystä laajan konserton kokonaisuus muodostuu varsin sinfoniseksi.

Toisena osana on nopea *Vivace*, jossa myös orkesterin jousisto joutuu varsin lujille osan vilkkaiden kvintolirytmien takia.

Kolmannen osan *Passacaglia* kertautuva hidastempoinen teema ei ole yksiaäninen, vaan teema muodostuu kahdesta toisiinsa polyfonisesti punoutuvasta äänestä. Myöhemmin polyfonia monimutkaistuu koko ajan, ja osaan sisältyy myös ns. moninkertaista kontrapunktia, kun neliääniseksi kasvanut polyfoninen kudos kertautuu myöhemmin siten, että äänten keskinäinen järjestys on vaihtanut paikkaansa, alkuperäiset alimmat äänet soivatkin yllopinä ja korkeimmat äänet matalimalla.

Passacaglia johtaa suureen, vaativaan soolokadensiin, jonka keskellä fagotisti joutuu myös laulamaan ja soittamaan samanaikaisesti. *Presto*-tempoinen finaali seuraa kadessia tauotta. Finaalissa palaa myös 1. ja 2 osan aihelmia, ja konsertto päättyy lyhyehköön, hyvin nopeaan koodaan.

© Kalevi Aho 2016

Bram van Sambeek oli kaikkien aikojen ensimmäinen fagotisti, joka sai Hollannin korkeimman kulttuuripalkinnon (Nederlandse Muziekprijs). Hän aloitti fagotinsoiton kymmenvuotiaana aloittaen opintonsa Fred Gaasterlandin johdolla ja jatkuen opettajinaan Joep Terwey ja Johan Steinmann Haagin kuninkaallisessa konservatoriossa. Valmistuttuaan hän opiskeli yksityisesti Gustavo Núñezin johdolla.

Vuonna 2011 van Sambeek voitti Borletti-Buitoni Trust -palkinnon ja hänet on myös otettu mukaan Chamber Music Society Two -ohjelmaan New Yorkin Lincoln

Centerissä. Vuosina 2002–11 hän toimi Rotterdamin filharmonikkojen fagottiryhmän äänenjohtajana, ja vuodesta 2009 hän on opettanut fagotinsoittoa Codarts-konservatoriossa Rotterdamissa. Hän soittaa säännöllisesti vierailevana äänenjohtajana mm. Lontoon sinfoniaorkesterissa ja Mahler-kamariorkesterissa. Solistina hän on esiintynyt mm. Rotterdamin filharmonikkojen, Göteborgin sinfonikkojen ja Georgian Sinfoniettan kanssa.

Keskittyen kamarimusiikkiin, Bram van Sambeek teki debyttinsä Amsterdamin Concertgebouwssa vuonna 2003. Hän on Orlando-kvintetin jäsen ja säännöllinen vieraas mm. Delftin kamarimusiikkifestivaalilla, Orlandon festivaalilla sekä West Corkin ja Oxfordin kamarimusiikkifestivaaleilla. Konsertti vuonna 2015/2016 hänelle tarjottiin ”villinä korttina” mahdollisuus tehdä neljä konserttia erikois- sarjoissa Amsterdamin Muziekgebouwissa.

www.bramvansambeek.com

Sinfonia Lahti nousi Osmo Vänskän ylikapellimestarikaudella (1988–2008) yhdeksi Euroopan merkittävistä orkestereista. Okko Kamu oli orkesterin ylikapellimestari syksystä 2011 kevääseen 2016, ja hänen seuraajansa on Dima Slobodeniouk. Vuodesta 2000 lähtien orkesterin koti on ollut puinen Sibeliustalo. Orkesteri on tehnyt monia menestyksekkäitä levytyksiä BIS-levymerkille voittaen kansainvälistä palkintoja. Sinfonia Lahti on esiintynyt arvovaltaisilla festivaaleilla ja areenoilla kuten Amsterdamin Concertgebouwssa, Wienin Musikvereinissa ja Berliinin filharmoniassa ja vieraillut mm. Espanjassa, Japanissa, Saksassa, Etelä-Amerikassa, Yhdysvalloissa ja Kiinassa. Orkesteri järjestää Sibeliustalossa vuosittain syyskuussa kansainvälisen Sibelius-festivaalin.

www.sinfoniaalahti.fi

Syksystä 2016 lähtien **Dima Slobodeniouk** toimii Sinfonia Lahden ylikapellimestarina ja orkesterin kansainväisen Sibelius-festivaalin taiteellisena johtajana jatkaen myös Galician sinfoniaorkesterin taiteellisena johtajana. Hän vierailee säännöllisesti johtamassa Helsingin kaupunginorkesteria ja Radion sinfoniaorkesteria sekä Lontoon ja Alankomaiden filharmonikkoja, Ranskan kansallisorkesteria, Stuttgartin radion sinfoniaorkesteria ja Kansallisia RAI-sinfoniaorkestereja. Slobodeniouk esittelee laajaa ohjelmistollista osaamistaan tehden yhteistyötä aikamme säveltäjien, mm. Kalevi Ahon, Sebastian Fagerlundin, Jörg Widmannin ja Lotta Wennäkosken kanssa. BIS-levymerkille yhdessä Göteborgin sinfonikkojen kanssa tehty, Sebastian Fagerlundin teoksia sisältävä levy [BIS-1707] julkaistiin vuonna 2011 ja sai kiittävän kansainväisen vastaanoton. Slobodeniouk on Sibelius-Akatemian kasvatteja ja aloitti kapellimestariopintonsa vuonna 1994 opettajinaan Leif Segerstam ja Jorma Panula.

www.dimaslobodeniouk.com

Sinfonia Lahden ylikapellimestarina syksystä 2011 kevääseen 2016 toimineen **Okko Kamun** ammattiura muusikkona lähti liikkeelle viulistina. Työnsä kapellimestarina Kamu aloitti Kansallisoopperassa, jossa hän oli jo toiminut konserttimestarina. Vuonna 1969 Kamu voitti ensimmäisen palkinnon kansainvälisessä Herbert von Karajan -kapellimestarikilpailussa Berliinissä, mikä toimi alkusyysäksenä hänen kansainväliselle uralleen. Monipuolisena muusikkona tunnettu Kamu on johtanut lähes kaikkia maailman merkittävimpia orkestereita. Hän on toiminut Radion sinfoniaorkesterin, Oslon filharmonikkojen, Suomen Kansallisoopperan, Stockholm Sinfoniettan, Helsingborgin sinfoniaorkesterin ja Helsingin kaupunginorkesterin ylikapellimestarina sekä Birminghamin sinfoniaorkesterin, Lausannen kamari-orkesterin, Singaporen sinfoniaorkesterin ja Kööpenhaminan filharmonikkojen päävierailijana. Oopperakapellimestarina Kamu on esiintynyt mm. Metropolitanissa

New Yorkissa, Covent Gardenissa Lontoossa ja Bolšoi-teatterissa Moskovassa. Kamu on myös toiminut Musiikkia! Ruovesi -kamarimusiikkifestivaalin taiteellisenä johtajana ja esiintynyt viulistina eri kokoonpanoissa. Okko Kamu on tehnyt merkittävän levytsuran, sisältäen monia kiitettyjä levytyksiä BIS-levymerkille.

Sebastian Fagerlund (geb. 1972) hat sich als einer der führenden europäischen Komponisten seiner Generation etabliert. Er studierte Komposition an der Sibelius-Akademie in Helsinki bei Erkki Jokinen, wo er 2004 sein Kompositionsdiplom erhielt. Wichtige Charakteristika von Fagerlunds Schaffen sind sein Faible für Großformen und seine profunde Auffassung von Musik als Ausdruck grundlegender Fragen und existentieller Erfahrungen. Seine Werke zeigen eine ungemein subtile Instrumentation und eine hoch entwickelte Musikalität; sie sorgen für Musikdramen, in denen sich kraftvoller Ausdruck mit Intensität und lebendiger Kommunikation sowie mit einer Offenheit gegenüber verschiedenen musikalischen Traditionen verbindet. Werke von Fagerlund wurden von zahlreichen bedeutenden Orchestern, herausragenden Dirigenten und Musikern in der ganzen Welt in Auftrag gegeben und gespielt. Sein Schaffen reicht von der Oper bis zur Kammermusik und zu Solowerken; als seine signifikantesten Kompositionen dürfen seine Konzerte und Orchesterwerke gelten. Im Jahr 2011 wurde Fagerlund mit dem renommierten finnischen Teosto-Preis für sein Orchesterwerk *Ignite* ausgezeichnet, das im selben Jahr auch vom International Rostrum of Composers in Wien mit einer Empfehlung bedacht wurde. In der Saison 2016/17 ist Fagerlund Composer-in-residence des Concertgebouw Amsterdam.

Mana

Die Beziehung zwischen Solist und Orchester ist eine der zentralen Fragen bei der Komposition eines Konzerts. Oft wählt man einen Ausgangspunkt, der auf das Zeitalter der Romantik zurückgeht: der Kampf zwischen dem Solisten und dem Orchester, Sinnbild für die Spannung zwischen Individuum und Gesellschaft. Aber es gibt auch andere Möglichkeiten. In Sebastian Fagerlunds Fagottkonzert *Mana* (2014) ist der Solist der geistige Führer, der neue Klangwelten aus dem Orchester hervorzaubert.

Mana wurde gemeinsam von den Göteborger Symphonikern, dem Lahti Symphony Orchestra und dem Borletti-Buitoni Trust in Auftrag gegeben. Fagerlund komponierte es speziell für Bram van Sambeek, der auch der Solist der Uraufführung war, die im Dezember 2014 unter der Leitung von Okko Kamu in Lahti stattfand.

Obwohl Fagerlund normalerweise keine eigentliche Programmamusik komponiert, wecken die Titel seiner Werke vielfältige Assoziationen und geben wertvolle Blickwinkel vor. „*Mana*“ ist ein bedeutungsträchtiger Titel, der faszinierende, miteinander verwobene Bedeutungen hat. Im Schwedischen meint er Beschwörung, während er im Finnischen auf Tod und Exorzismus verweist. Außerdem ist der Begriff in verschiedenen polynesischen Kulturen von Bedeutung, in denen er sich auf eine unsichtbare, übernatürliche Kraft bezieht.

Die so simple wie weit verbreitete Ansicht, das Fagott sei der Clown des Orchesters, findet in Fagerlunds Konzert keine Bestätigung. Hier ist der Solist vielmehr eine kraftvolle, schamanistische Figur, die das Werk mit fester Hand dominiert – manchmal glänzender Virtuose, manchmal meditativer, wie in Trance. Der Solist ist eine Art Mittler zwischen Realität und Geisterreich, und mit seinen Gesten eröffnet er dem Orchester neue Welten. Das Werk hat etwas Ewiges, aus grauer Vorzeit Kommendes, zugleich aber etwas zeitlos Modernes. In geographischer Hinsicht lässt das Stück an ugrische Archaik und verschiedene indigene Völker denken, ebenso aber an die Kulturen des Nahen Ostens.

Mana ist ein einsätziges Werk, das gleichwohl auf die traditionelle Konzertform (schnell-langsam-schnell) verweist. Der Anfang des Stücks, von den fesselnden Beschwörungen des Fagotts geprägt, versetzt den Hörer mitten in die spannungsgeladene Atmosphäre des Konzerts. Glissandi färben die Melodien des Solisten und verstärken den schamanistischen Charakter der Musik. Die Orchestrierung ist funkelnld, kantig und transparent, nimmt aber einen zugänglicheren Ton an, wenn

der schwelende Trotz in einen rituellen, pulsierenden Tanz zerburst. Im langsamten Teil des Werks versenkt sich der Solist in Gedanken, die durch Multiphonics angereichert werden. Die Kadenz des Fagotts dient als Brücke zum schnellen Schluss- teil, in dem das Werk kulminiert.

© Kimmo Korhonen 2016

Woodlands

Bevor er die Hauptarbeit an einem seiner großformatigen Werke aufnimmt, bereitet sich Sebastian Fagerlund oft mit Studien von klarer definierter Art und Form vor. Ein Beispiel für diese Vorgehensweise ist *Woodlands (Waldung)*, ein umfangreiches Solo für Fagott aus dem Jahr 2012, das im Vorfeld des Konzerts *Mana* entstand. Beide Werke wurden für Bram van Sambeek konzipiert, dessen „spektakuläre, virtuose und dabei feinfühlige Musikalität“ (so der Komponist) als Inspiration diente – zusammen mit der großen Klangpalette, die das Fagott anbietet. Entstanden sei das Werk, so Fagerlund, aus „der abstrakten Idee eines mystischen Reichs – Woodlands –, in dem alle hier vorgestellten musikalischen Elemente umherreisen, interagieren, wachsen und schließlich im höchsten Register des Fagotts zusammenzukommen, um eine Klangwelt zu erzeugen, in der Vergangenheit und Gegenwart koexistieren.“

© BIS 2016

Kalevi Aho wurde 1949 geboren. Im Alter von zehn Jahren erhielt er seinen ersten Violinunterricht; in dieser Zeit entstanden seine ersten Kompositionen. Aho studierte Violine und Komposition (bei Einojuhani Rautavaara) an der Sibelius-Akademie in Helsinki und setzte seine Studien bei Boris Blacher an der Staatlichen Hochschule für Musik und Darstellende Kunst fort. Von 1974 bis 1988 war er Dozent für Musikwissenschaft an der Universität Helsinki;

in den Jahren 1988 bis 1993 Professor für Komposition an der Sibelius-Akademie. Vom Lahti Symphony Orchestra 1992 zum Composer-in-Residence und 2011 zum Ehrenkomponist ernannt, ist Aho seit 1993 als freischaffender Komponist tätig. Zu Ahos umfangreichem Schaffen zählen (Stand 2016) 5 Opern, 16 Symphonien, 26 Konzerte, weitere Orchester- und Vokalwerke sowie Kammermusik; außerdem hat er Werke anderer Komponisten arrangiert und orchestriert. Er hat zahlreiche Texte zur Musik vorgelegt und bekleidet eine Reihe wichtiger Ämter im kulturellen Leben Finnlands.

Solo V

Solo V wurde für Harri Ahmas, Solofagottist des Lahti Symphony Orchestra komponiert, der das Stück am 13. November 1999 in München uraufführte.

Solo V beginnt mit einem kräftigen Kontra-B am unteren Ende des Tonumfangs des Fagotts. Zusammen mit den tiefsten Tönen des Fagotts erklingt ein farbenreiches Obertonspektrum. In einer guten, nicht zu trockenen Akustik sind die Ober töne der tiefen Töne durch mehrmalige Tonwiederholung noch deutlicher zu vernehmen. Auf diese Weise kann ein monophones Blasinstrument auf bestimmte Tönen den Eindruck latenter Akkorde erzeugen. Doch das Werk enthält auch wirkliche Akkorde aus mehreren Tönen – sogenannte „Multiphonics“. Außerdem gibt es Motive, die auf Mikrointervallen basieren.

Um die reiche Obertonpalette des Fagotts hörbar zu machen, überwiegen laute Vortragsbezeichnungen. Aus diesem Grund ist das Werk sehr dramatisch und eindringlich; für den Ausführenden ist es nicht nur eine interpretatorische, sondern auch eine physische Herausforderung.

Konzert für Fagott und Orchester

Ich komponierte mein Fagottkonzert im Frühjahr und Frühsommer 2004 für den Fagottisten Bence Bogányi, der das Werk bei einem Konzert des Helsinki Philharmonic Orchestra unter der Leitung von John Storgårds am 13. Oktober 2005 zur Uraufführung brachte.

Das Konzert hat vier Sätze. Bei der Instrumentation habe ich an einigen Stellen versucht, die klanglichen und expressiven Möglichkeiten des Solo instruments zu bereichern und zu erweitern. Das Werk beginnt in einem gemächlichen *Andante*-Tempo; zunächst wird das Fagott fast wie ein Blechinstrument verwendet – es vermischt sich sehr gut mit den Hörnern. Im weiteren Verlauf des Konzerts kommen Duette für Fagott und Oboe d'amore vor.

Manchmal verstärken Violinflageolets bestimmte Obertöne des Fagotts. Im ersten Satz (und auch in den folgenden Sätzen) finden sich darüber hinaus ausgedehnte Orchesterzwischen spiele und -höhepunkte, die dem Solisten hinreichend Gelegenheit zum Atemholen geben. Auf diese Weise erhält dieses groß angelegte Konzert alles in allem einen ausgesprochen symphonischen Charakter an.

Der schnelle zweite Satz (*Vivace*) stellt die Standhaftigkeit der Streicher durch lebhafte Quintolenrhythmen auf die Probe.

Das langsame Passacaglia-Thema des dritten Satzes ist nicht monophon, sondern aus zwei polyphon verschachtelten Stimmen entwickelt. Im weiteren Verlauf wird die Polyphonie zunehmend komplexer und enthält auch Abschnitte im so genannten mehrfachen Kontrapunkt. Wenn die inzwischen zur Vierstimmigkeit erweiterte polyphone Textur wiederkehrt, hat sich die grundsätzliche Stimmanordnung geändert: Die ursprünglich unteren Stimmen sind aufgestiegen und die oberen herabgesunken.

Die *Passacaglia* führt zu einer langen, anspruchsvollen Solokadenz, in deren Mitte der Fagottist gleichzeitig singen und spielen muss. Auf diese Kadenz folgt

ohne Pause das Finale (*Presto*). Hier wird thematisches Material aus den ersten beiden Sätzen wieder aufgegriffen, und das Konzert endet mit einer kurzen, sehr schnellen Coda.

© Kalevi Aho 2016

Bram van Sambeek ist der erste Fagottist, der mit dem Niederländischen Musikpreis – dem renommiertesten Kulturpreis der Niederlande – ausgezeichnet wurde. Er begann im Alter von zehn Jahren mit dem Fagottspiel, lernte zunächst bei Fred Gaasterland, dann bei Joep Terwey und Johan Steinmann am Königlichen Konservatorium in Den Haag. Nach Abschluss seines Studiums nahm er bei Gustavo Núñez Privatunterricht.

Im Jahr 2011 gewann van Sambeek einen Borletti-Buitoni Trust Award; im selben Jahr wurde er in das Chamber Music Society Two-Programm des New Yorker Lincoln Center aufgenommen. Von 2002 bis 2011 war er Solo-Fagottist der Rotterdamer Philharmoniker; seit 2009 unterrichtet er Fagott am Codarts Konservatorium in Rotterdam. Er gastiert regelmäßig als Solo-Fagottist bei Orchestern wie dem London Symphony Orchestra und dem Mahler Chamber Orchestra; als Solist tritt er mit Orchestern wie den Rotterdamer Philharmonikern, den Göteborger Symphonikern und der Georgian Sinfonietta auf.

Als leidenschaftlicher Kammermusiker gab Bram van Sambeek 2003 sein Recital-Debüt im Amsterdamer Concertgebouw. Er ist Mitglied des Orlando Quintet und regelmäßig bei Festivals wie dem Delft Chamber Music Festival, dem Orlando Festival, dem West Cork Chamber Music Festival und dem Oxford Chamber Music Festival zu Gast. In der Saison 2015/16 gab er vier Konzerte im Rahmen der „Wild Card“-Reihe des Amsterdamer Muziekgebouw.

www.bramvansambeek.com

Das **Lahti Symphony Orchestra** (Sinfonia Lahti) hat sich unter der Leitung von Osmo Vänskä (Chefdirigent von 1988–2008) zu einem der angesehensten Orchester Europas entwickelt. Sein Nachfolger Okku Kamu (2011 bis 2016) festigte diesen Ruf; 2016 übernahm Dima Slobodeniouk das Amt des Chefdirigenten. Das Orchester residiert seit 2000 in der aus Holz erbauten Sibelius-Halle und hat zahlreiche herausragende CDs bei BIS vorgelegt, für die es zahlreiche internationale Auszeichnungen erhalten hat. Das Lahti Symphony Orchestra ist bei renommierten Festivals und in bedeutenden Konzertsälen aufgetreten, u.a. im Concertgebouw Amsterdam, im Wiener Musikverein und in der Berliner Philharmonie. Konzertreisen haben es nach Spanien, Japan, Deutschland, Südamerika, in die USA und nach China geführt. Alljährlich im September veranstaltet das Lahti Symphony Orchestra ein internationales Sibelius-Festival.

www.sinfoniaalahti.fi

Dima Slobodeniouk ist Chefdirigent des Lahti Symphony Orchestra, Künstlerischer Leiter des Lahti Sibelius Festival sowie Musikalischer Leiter des Orquesta Sinfónica de Galicia. Zu den Orchestern, bei denen er regelmäßig gastiert, gehören das Helsinki Philharmonic Orchestra, das Finnische Radio-Symphonieorchester, das London Philharmonic Orchestra, das Netherlands Philharmonic Orchestra, das Orchestre National de France und das Radio-Sinfonieorchester Stuttgart und das RAI National Symphony Orchestra. Slobodenouks umfangreiches Repertoire bekundet sich u.a. in der Zusammenarbeit mit Komponisten unserer Zeit, u.a. Kalevi Aho, Sebastian Fagerlund, Jörg Widmann und Lotta Wennäkoski. Eine 2011 bei BIS erschienene SACD mit Werken von Sebastian Fagerlund [BIS-1707], eingespielt mit den Göteborger Symphonikern, fand international großen Beifall. Der Absolvent der renommierten Sibelius-Akademie in Helsinki nahm sein Dirigierstudium im Jahr 1994 bei Leif Segerstam und Jorma Panula auf.

www.dimaslobodeniouk.com

Okko Kamu war von 2011 bis 2016 Chefdirigent des Lahti Symphony Orchestra. Er begann seine Karriere als Violinist; seine Dirigentenlaufbahn nahm ihren Anfang an der Finnischen Nationaloper. 1969 gewann Kamu den 1. Preis beim internationalen Herbert von Karajan-Dirigentenwettbewerb in Berlin, was seine internationale Karriere vollends in Gang setzte. Bekannt für seine Vielseitigkeit, hat Okko Kamu fast alle der weltweit führenden Orchester dirigiert. Er war Chefdirigent des Finnischen Radio-Symphonieorchesters, des Oslo Philharmonic Orchestra, der Finnischen Nationaloper, der Stockholm Sinfonietta, der Helsingborger Symphoniker, des Helsinki Philharmonic Orchestra und Erster Gastdirigent des City of Birmingham Symphony Orchestra, des Kammerorchesters Lausanne, des Singapore Symphony Orchestra und den Kopenhagener Philharmonikern. Als Operndirigent hat er u.a. an der Metropolitan Opera in New York, Covent Garden in London und dem Bolschoi Theater in Moskau gastiert.

Né en 1972, **Sebastian Fagerlund** s'est établi comme l'un des compositeurs européens les plus importants de sa génération. Il a étudié la composition à l'Académie Sibelius à Helsinki avec Erkki Jokinen et il en est diplômé depuis 2004. Le travail de Fagerlund se distingue surtout par son intérêt pour les grandes formes et une vision approfondie de la musique comme expression de questions fondamentales et d'expériences existentielles. Un sens instrumental très virtuose ainsi qu'une grande musicalité se remarquent dans toutes ses œuvres, créant des drames musicaux où une énorme expression est alliée à de l'intensité et une communication vivide ainsi qu'à une ouverture vers diverses traditions musicales. Des œuvres de lui ont été commandées et jouées par de nombreux orchestres de premier ordre, des chefs et musiciens renommés dans le monde entier. Sa production passe de l'opéra à la musique de chambre et œuvres solos, les pièces les plus importantes étant ses concertos et morceaux pour orchestre. En 2011, Fagerlund a reçu le renommé prix Teosto pour sa composition pour orchestre *Ignite* qui fut choisie la même année comme œuvre recommandée à l'International Rostrum of Composers à Vienne. Fagerlund est compositeur résident au Concertgebouw d'Amsterdam pour la saison 2016/17.

Mana

La relation entre soliste et orchestre est l'une des questions les plus fondamentales concernant la stratégie de composition d'un concerto. Le point de départ choisi a souvent été un concept hérité de la période romantique : la lutte entre le soliste et l'orchestre vue comme une image de la tension entre un individu et la société. Mais il existe aussi d'autres possibilités. Dans le concerto pour basson *Mana* (2014), le soliste est le chef spirituel qui évoque de nouveaux mondes sonores dans l'orchestre.

Mana est le résultat d'une commande des orchestres symphoniques de Göteborg et de Lahti ainsi que du Trust Borletti-Buitoni. Fagerlund a composé ce concerto

spécifiquement pour Bram van Sambeek qui était le soliste à la création dirigée par Okko Kamu à Lahti en décembre 2014.

Quoique Fagerlund ne compose normalement pas de musique à programme en soi, les titres de ses œuvres mènent à de fortes associations et découvrent des angles précieux sur ses œuvres. « *Mana* » est un titre très chargé dont les significations sont intrigantes et entrelacées. En suédois, le mot suggère une invocation tandis qu'en finlandais, il évoque la mort et l'exorcisme. De plus, le mot est important dans diverses cultures polynésiennes où il se réfère à un pouvoir surnaturel invisible.

L'abord simpliste répandu du basson – comme du clown de l'orchestre – n'est en aucun cas applicable au concerto de Fagerlund. Le soliste est ici le personnage chamanique puissant qui domine l'œuvre d'une main ferme, parfois d'une virtuosité magnifique, ailleurs avec un esprit méditatif comme tombé en transe. Le soliste sert de médiateur entre la réalité et le monde des esprits et, avec ses gestes, il ouvre de nouveaux mondes à l'orchestre. L'atmosphère de l'œuvre est éternelle, comme si elle sortait d'une antiquité lointaine mais, en même temps, intemporellement moderne. Du point de vue géographique, on peut percevoir un archaïsme ougrien, divers peuples indigènes et, tout autant, une atmosphère du Moyen-Orient.

Mana est une entité en un seul mouvement qui fait allusion à la forme traditionnelle de concerto vif-lent-vif. Le début de la pièce introduit immédiatement l'auditeur dans le monde très chargé du concerto dominé par l'incantation captivante du basson. Des *glissandi* colorent les mélodies du soliste et intensifient l'effet chamanique de la musique. L'orchestration est brillante, angulaire et transparente mais devient plus entraînante quand l'acte de défi étouffé de la musique éclate en un idiome de danse ritualiste excitante. Dans la section lente de l'œuvre, le soliste se plonge dans des rêveries intérieures et la musique est enrichie de sons multiphoniques. La cadence du basson sert de pont à la section finale rapide et culminante.

© Kimmo Korhonen 2016

Woodlands

Avant de se lancer dans une de ses grandes compositions, Sebastian Fagerlund se prépare souvent en écrivant des études de nature et de format plus nettement définis. Un exemple de cette procédure est *Woodlands*, un long solo pour basson écrit en 2012 comme préparation au concerto *Mana*. Les deux œuvres furent conçues pour Bram van Sambeek dont la «musicalité virtuose spectaculaire et pourtant délicate» (pour citer le compositeur) servit d'inspiration en compagnie de la riche palette sonore offerte par le basson même. Le compositeur a décrit le morceau comme sortant «d'une idée abstraite d'un monde mystique, Woodlands, où tous les divers éléments musicaux présents dans la pièce interagissent et se développent, finissant par se rencontrer dans le registre aigu du basson pour former un monde sonore où passé et présent coexistent.»

© BIS 2016

Kalevi Aho est né en 1949. Il a commencé à étudier le violon à l'âge de dix ans et ses premières compositions remontent également à la même époque. Aho a étudié le violon et la composition (avec Einojuhani Rautavaara) à l'Académie Sibelius à Helsinki et a poursuivi ses études à la Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst de Berlin avec Boris Blacher. Il a été professeur invité de musicologie à l'Université d'Helsinki de 1974 à 1988 et, de 1988 à 1993, professeur de composition à l'Académie Sibelius. Nommé compositeur résident à l'Orchestre symphonique de Lahti en 1992 et compositeur honoraire du même orchestre en 2011, Aho travaille de manière indépendante depuis 1993. En 2016, l'importante production de Kalevi Aho comprend cinq opéras, seize symphonies, vingt-six concertos, d'autres œuvres pour orchestre et pour voix ainsi que de la musique de chambre, des arrangements et des orchestrations d'œuvres

d'autres compositeurs. Il a écrit de nombreux textes consacrés à la musique et occupé maints postes importants au sein de la vie culturelle finlandaise.

Solo V

Solo V est une composition pour Harri Ahmas, basson solo à l'Orchestre symphonique de Lahti qui a créé la pièce à Munich le 13 novembre 1999.

Solo V commence à l'extrême grave de l'étendue du basson avec un puissant si bémol. Une riche gamme d'harmoniques surgit du registre grave du basson et, avec une bonne réverbération acoustique – dans un milieu qui n'absorbe pas trop – les harmoniques des notes graves peuvent être entendues plus clairement si les notes sont répétées plusieurs fois. De cette manière, un instrument à vent monodique peut créer l'image d'accords latents sur certaines notes. L'œuvre présente aussi de véritables accords avec plusieurs notes – les sons dits multiphoniques. Elle inclut aussi des motifs composés de micro-intervalles.

Afin de rendre audible la riche palette d'harmoniques du basson, les nuances fortes sont prédominantes. C'est pourquoi le caractère de la pièce est très intense et dramatique. L'œuvre est physiquement exigeante, même intransigeante à jouer en plus de poser un défi du point de vue de l'interprétation.

Concerto pour basson et orchestre

J'ai composé mon concerto pour basson au printemps et début de l'été 2004 pour le bassoniste Bence Bogányi qui en a donné la création le 13 octobre 2005 avec l'Orchestre philharmonique d'Helsinki dirigé par John Storgårds.

Le concerto compte quatre mouvements. Quant à l'orchestration, je me suis efforcé à plusieurs endroits de l'utiliser pour enrichir et augmenter les possibilités soniques et expressives de l'instrument solo. L'œuvre commence dans un tempo *Andante langoureux*; au début, le basson est utilisé presque comme un instrument

de cuivre – il se fond extrêmement bien avec les cors. Plus loin, le concerto présente des duos pour le basson et le hautbois d'amour. Par moments, les flageolets des violons renforcent étonnamment certaines harmoniques du basson. Dans le premier mouvement (et aussi dans les subséquents), des interludes et sommets orchestraux massifs accordent au soliste une pause suffisante pour reprendre son souffle. C'est pourquoi l'entité de ce grand concerto lui confère un caractère assez symphonique.

Dans le rapide second mouvement, *Vivace*, les ressources d'ardeur des cordes de l'orchestre sont mises à l'épreuve par les rythmes animés de quintolets du mouvement.

Le thème lent récurrent du troisième mouvement, *Passacaglia*, n'est pas monodique ; il consiste en deux voix entrelacées en polyphonie. Plus loin, la polyphonie se complique et le mouvement présente du contrepoint dit multiple : quand le tissu polyphonique – étendu maintenant à quatre voix – revient plus tard, l'arrangement fondamental des parties a changé de sorte que les voix à l'origine à la basse se sont élevées et celles d'abord élevées ont été abaissées.

La *Passacaglia* mène à une longue cadence solo difficile, au milieu de laquelle le bassoniste doit réussir à chanter et jouer à la fois. La cadence conduit sans interruption au finale *Presto*. Du matériau thématique des premier et second mouvements refait son apparition et le concerto se termine avec une brève coda très rapide.

© Kalevi Aho 2016

Bram van Sambeek a été le premier bassoniste à avoir reçu le très prestigieux prix culturel néerlandais : le Nederlandse Muziekprijs. Il a commencé à jouer du basson à l'âge de dix ans, entreprenant ses études avec Fred Gaasterland et les poursuivant avec Joep Terwey et Johar Steinmann au Conservatoire Royal de La Haye. Après avoir obtenu son diplôme, il a étudié privément avec Gustavo Núñez.

En 2011, van Sambeek gagna un prix du Trust Borletti-Buitoni et il a aussi été admis à deux programmes de la Société de musique de chambre du centre Lincoln de New York. Il a été premier basson à l'Orchestre philharmonique de Rotterdam de 2002 à 2011 ; il enseigne le basson depuis 2009 au conservatoire Codarts à Rotterdam. Il joue souvent comme premier basson invité à l'Orchestre symphonique de Londres et à l'Orchestre de chambre Mahler entre autres. Il se présente comme soliste avec l'Orchestre philharmonique de Rotterdam, l'Orchestre symphonique de Göteborg la Sinfonietta de Géorgie et autres formations.

Un chambристe passionné, Bram van Sambeek a fait ses débuts comme récitaliste au Concertgebouw d'Amsterdam en 2003. Il fait partie du quintette Orlando et il est régulièrement invité aux festivals de musique de chambre de Delft, Orlando, West Cork et Oxford. Dans la saison 2015/16, il a bénéficié d'une « wild card » au Muziekgebouw d'Amsterdam, ce qui lui donna quatre concerts dans une série spéciale.

www.bramvansambeek.com

Sous la direction d'Osmo Vänskä (chef principal de 1988 à 2008), l'**Orchestre symphonique de Lahti** (Sinfonia Lahti) est devenu l'un des orchestres les plus en vue d'Europe. Okko Kamu lui a succédé à l'automne 2011 et quitta son poste en 2016. En l'an 2000, l'orchestre a élu domicile à la salle Sibelius qui est toute en bois. La formation a entrepris de nombreux projets d'un intérêt exceptionnel chez BIS et a reçu des distinctions internationales. L'Orchestre symphonique de Lahti s'est produit dans le cadre de festivals importants ainsi qu'à des salles aussi prestigieuses que le Concertgebouw d'Amsterdam, le Musikverein de Vienne et la Philharmonie de Berlin et a effectué des tournées en Espagne, au Japon, en Allemagne, en Afrique du Sud, aux États-Unis et en Chine. Chaque septembre, l'orchestre organise le Festival Sibelius.

www.sinfoniaalahti.fi

Dima Slobodeniouk entra en fonction en 2016 à titre de chef principal de l'Orchestre symphonique de Lahti et directeur artistique du Festival Sibelius tout en conservant son poste de directeur musical de l'Orquesta Sinfónica de Galicia en Espagne. Il se produit régulièrement à titre de chef invité à la tête de l'Orchestre philharmonique d'Helsinki et de l'Orchestre symphonique de la radio finlandaise ainsi que des orchestres philharmoniques de Londres et de Hollande, de l'Orchestre national de France et des orchestres symphoniques de la radio de Stuttgart et de la RAI. Slobodeniouk démontre l'étendue de son répertoire en collaborant avec des compositeurs d'aujourd'hui dont Kalevi Aho, Sebastian Fagerlund, Jörg Widmann et Lotta Wennäkoski. Il a réalisé en 2011 chez BIS un enregistrement consacré à la musique de Fagerlund [BIS-1707] avec l'Orchestre symphonique de Göteborg qui a été salué par la critique. Diplômé de la prestigieuse Académie Sibelius d'Helsinki, Slobodeniouk a commencé ses études en direction en 1994 auprès de Leif Segerstam et de Jorma Panula.

www.dimaslobodeniouk.com

Chef titulaire de l'Orchestre Symphonique de Lahti de 2011 à 2016, **Okko Kamu** a commencé sa carrière musicale comme violoniste. Il entreprit sa carrière comme chef à l'Opéra National Finlandais. En 1969, Kamu gagna le premier prix au concours international de direction Herbert von Karajan à Berlin, ce qui lança sérieusement sa carrière internationale. Connu comme un musicien aux nombreuses ressources, Okko Kamu a dirigé presque tous les plus grands orchestres du monde. Il a été principal chef de l'Orchestre Symphonique de la Radio Finlandaise, l'Orchestre Philharmonique d'Oslo, l'Opéra National Finlandais, la Sinfonietta de Stockholm, l'Orchestre Symphonique d'Helsingborg et l'Orchestre Philharmonique d'Helsinki ainsi que principal chef invité de l'Orchestre Symphonique de Birmingham, l'orchestre de Chambre de Lausanne, l'Orchestre Symphonique de Singapour

et l'Orchestre Philharmonique de Copenhague. Il a dirigé des opéras à l'Opéra Métropolitain de New York, au Covent Garden de Londres et au Théâtre Bolshoi à Moscou. Okko Kamu a fait un grand nombre d'enregistrements dont maints disques salués sur étiquette BIS.

Borletti-Buitoni Trust
Artist www.bbtrust.com

The Borletti-Buitoni Trust (BBT) helps outstanding young musicians to develop and sustain international careers with awards that fund tailor-made projects. As well as financial assistance the Trust provides invaluable support and encouragement to an ever-growing family of young musicians.

www.bbtrust.com

The music on BIS's Hybrid SACDs can be played back in Stereo (CD and SACD) as well as in 5.0 Surround sound (SACD).

Our surround sound recordings aim to reproduce the natural sound in a concert venue as faithfully as possible, using the newest technology. In order to do so, all five channels are recorded using the full frequency range, with no separate bass channel added: a so-called 5.0 configuration. If your sub-woofer is switched on, however, most systems will also automatically feed the bass signal coming from the other channels into it. In the case of systems with limited bass reproduction, this may be of benefit to your listening experience.

RECORDING DATA

Recording:	January 2015 [Fagerlund: <i>Manä</i>] and January 2016 [Aho: Concerto] at the Sibelius Hall, Lahti, Finland; November 2015 at Studio 2, Sveriges Radio, Stockholm, Sweden [solo works]
Producer:	Marion Schwebel (Take5 Music Production)
Sound engineers:	Thore Brinkmann (Take5 Music Production) [Aho: Concerto]; Marion Schwebel [solo works]; Ingo Petry (Take5 Music Production) [Fagerlund: <i>Manä</i>]
Equipment:	BIS's recording teams use microphones from Neumann and Schoeps, audio electronics from RME, Lake People and DirectOut, MADI optical cabling technology, monitoring equipment from B&W, STAX and Sennheiser, and Sequoia and Pyramix digital audio workstations. Original format: 24-bit / 96 kHz
Post-production:	Editing and mixing: Marion Schwebel
Executive producer:	Robert Suff

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

Cover texts: © BIS 2016; © Kimmo Korhonen 2016; © Kalevi Aho 2016
Translations: Andrew Barnett (English); Horst A. Scholz (German); Arlette Lemieux-Chéné (French)
Front cover photo: © Andrew Rankin
Back cover photo of Bram van Sanbeek: © Rein Langeveld
Photos of Sebastian Fagerlund and Kalevi Aho: © Maarit Kyöthärju
Typesetting, lay-out: Andrew Barnett (Compact Design)

BIS Records is not responsible for the content or reliability of any external websites whose addresses are published in this booklet.

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide. If we have no representation in your country, please contact:
BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden
Tel.: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 30
info@bis.se www.bis.se

BIS-2206 © & ® 2016, BIS Records AB, Åkersberga.

BIS-2206